

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць викладачів, студентів
педагогічного факультету РДГУ та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»
1 грудня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»

1 грудня 2011 року

РІВНЕ-2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали II регіонального науково-практичного семінару «Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи» - № 4. – Рівне: РДГУ, 2011.- 202 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупасєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи", проведеного кафедрою педагогіки початкової освіти за участю вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освіти. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол № 3 від 15.11.2011 р.

нормативні - коли досягнення дитини оцінюються щодо якоїсь безособової норми виконання завдання.

Особистісні оцінки - це основний вид оцінювання, яким варто користуватись, оскільки в цьому випадку в дитини є стимул перебороти свої ж власні досягнення, а у випадку неуспіху не виникає почуття особистого ущемлення, заздрості, агресії й інших можливих наслідків, як у випадку її порівняння з іншими дітьми.

Варто сказати, що небажано, щоби джерелом порівняльних оцінок був учитель. Порівняльні оцінки стимулюють мотиви конкуренції, що завжди існують, тим більше в системі шкільного оцінного навчання. Небажано, щоб у ці мотиви втручався голос учителя. Нехай ці оцінки мають непрямий характер, що можливо, наприклад, відповідності до відкритої таблиці засвоєння теми, яка дає наочний матеріал для порівняльних оцінок. Але це вже будуть внутрішні висновки, які може робити (або не робити) сам учень, а вчитель як би не бере участі в цьому співставленні дітей за успішністю.

Отже, педагогічну оцінку в широкому сенсі варто відрізняти від шкільної оцінки що характеризує в балах відносні й абсолютні успіхи учня. Оцінка є педагогічним стимулом, що поєднує засоби заохочення та покарання. Причому крайні значення оцінок не завжди мають таку стимулюючу силу, яку мають середні оцінки. Педагогічна оцінка є особливого роду стимулом. Особливо важливу роль вона відіграє в дитячі роки й у період молодшого шкільного віку, тому що прямо пов'язана з формуванням у дитини відповідного ставлення до себе. За допомогою оцінок, що даються дитині з боку значущих дорослих, дуже просто зруйнувати її вірні уявлення про саму себе через те, що тут домішуються фактори емоційного порядку. Відновити адекватне ставлення до себе набагато складніше.

Література

1. Амонашвили Ш.А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников. – М.: Педагогика, 1984. — С. 44-46;
2. Загальні критерії оцінювання навч. Досягнень учнів у системі загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 05.05.08.р. // Українська мова та література. Шк. Світ: всеукраїнська газета для вчителів. — Київ, 2008. — №33/34. С.12-15.
3. Семиченко В., Заслужнюк В. Проблема педагогічного оцінювання //Рідна школа. – 2001. –№ 7. – С. 3-9;
4. Чошанов М.А. Школьная оценка: старые проблемы и новые перспективы. // Педагогика. — 2000. — №10. — С.95-102;
5. Чупахіна С. Оцінка знань, умінь і навичок в історії розвитку школи // Педагогіка і психологія професійної освіти // Науково-методичний журнал. – Львів: Львівська політехніка, 2006. – № 5. – С.139-146.

Яковишина Тетяна В'ячеславівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ

Творчий розвиток особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу

Цілеспрямовано творчий розвиток особистості дитини починається у дошкільній та початковій ланці освіти. Саме означені вікові періоди є найбільш сприятливим до творчого розвитку дітей, оскільки у дошкільному й молодшому шкільному віці спонтанна і репродуктивна творчість дитини поєднується зі швидко зростаючим інтелектом, абстрактним та логічним мисленням. У цьому віці істотно зростає можливість самостійної постановки цілей, мотиваційних спонукань, пошуку способів дій і контролю результатів, тобто освоєння всіх компонентів психологічної структури творчої особистості. За таких умов творчий розвиток особистості кожної дитини, особливо у її дошкільному та ранньому шкільному віці, найбільш сензитивному періоді для творчості, є важливим завданням сучасної школи. Особливої актуальності означена проблема набуває для інноваційних навчальних закладів, зокрема навчально-виховних комплексів: дошкільний навчальний заклад – початкова школа, у яких існують реальні можливості для забезпечення неперервності та наступності у навчанні та вихованні дошкільників та дітей молодшого шкільного віку [1].

Дослідженню проблеми творчого розвитку молодшого школяра також приділялася належна увага, зокрема таким її аспектам, як: формування пізнавальних інтересів молодших школярів (Н.Бібік); використання для стимулювання пізнавального інтересу нестандартних завдань (З.Друзь); розвиток інтелектуальних умінь в процесі навчання (Н.Білоконна), зокрема формування творчості молодших школярів на основі логічної підготовки (Н.Ляшова); розвиток творчої активності учнів молодших класів: засобами інформаційних технологій (Т.Волобуєва); у процесі виховної роботи (Р.Вайнола), зокрема гурткової (Н.Гурець); засобами театральної самодіяльності (Г.Костюшко); в процесі музично-естетичного виховання (О.Лобова). Формування творчих здібностей молодших школярів у процесі музичної діяльності розглядали В.Рогозіна та О.Хижная. Проблеми розвитку дошкільника, педагогічні умови формування його готовності до навчання у школі досліджувалися А.Богуш, В.Захарченко, О.Кононко, Ле Тхань Ваном, О.Фунтіковою та ін. Проблеми формування творчої особистості молодшого школяра розкрито також і в історико-педагогічних дослідженнях при вивченні педагогічної спадщини В.Сухомлинського (Г.Бондаренко); діяльності загальноосвітніх шкіл Галичини (1939–1990р.р.) (Л.Дерев'яна). Проблеми дошкільного виховання в історико-педагогічному аспектах розглядалися в працях С.Дідковської, С.Попиченко, В.Сергєєвої, Т.Слободянюк. Засади гуманізації навчально-виховного процесу в школі I ступеня досліджувалися Л.Онищук, С.Уфимцева, проблеми управління навчально-творчою діяльністю школярів – К.Яресько.

Творчий розвиток особистості дитини у дослідженнях завжди пов'язувався з особою вчителя. Проблемам формування творчої особистості вчителя, його готовності до творчої педагогічної діяльності присвячено праці С.Сисоєвої, Н.Гузій, О.Виговської, О.Волошенко, Н.Дудніченко, М.Костенко, М.Поташника, зокрема вчителів початкових класів – Н.Кичук, Л.Кекух, Л.Ізотової, вихователів дошкільних закладів (Н.Грама, О.Кучерявий).

Творчий розвиток дитини розглядається як цілісний процес, що ґрунтується на загальних педагогічних принципах (єдності навчання і виховання у педагогічному процесі; урізноманітнення видів і форм діяльності в організації педагогічної взаємодії; залежності розвитку особистісних якостей від створених педагогічних ситуацій; емоційної насиченості навчально-виховного процесу; спонукання школярів до творчого самовираження) та *принципах педагогічної творчості*, сформульованих у роботах С.Сисоєвої (принципи: діагностики, оптимальності; взаємозалежності; фасілітації; креативності; доповнення; самоорганізації), *результативність якого визначається як суб'єктивною новизною результатів творчої діяльності дитини, так і позитивними змінами внутрішньої особистісної структури дитини як суб'єкта творчості* [1; 5].

Модель творчого розвитку дитини дошкільного і молодшого шкільного віку в умовах навчально-виховного комплексу: дошкільний навчальний заклад – початкова школа відображає: мету; загальнопедагогічні принципи та принципи педагогічної творчості як підґрунтя організації процесу творчого розвитку дитини; єдність навчальної та позанавчальної діяльності; організаційні етапи наступності творчого розвитку дитини; пріоритетні підходи в організації навчально-виховного процесу; дидактичні умови; навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу творчими завданнями, доступними для дітей означених вікових категорій [4, с.37].

Творча взаємодія вчителя та дитини відповідно до моделі спрямована на підтримку творчої діяльності дитини, стимулювання прояву творчих якостей дітей. Творчий розвиток дитини у навчально-виховному процесі в *дошкільній ланці* здійснюється на заняттях (розвиток мови, мовленнєве спілкування, дитина і навколишній світ, художня література, малювання, ліплення, аплікація, музичне виховання, цікава математика, ознайомлення з природою, трудове виховання), а також у позанавчальній роботі (гурток театрального мистецтва, хореографії, англійської мови, гурток говорунів, світового мистецтва, логіки, психологічного розвантаження, гурток китайської гімнастики “Хатка-йога”, “Ушу”, та інші) [5].

Творчий розвиток дитини у навчально-виховному процесі в *початкових класах* здійснюється на уроках (математики, української мови (розвиток мови), читання (позакласне читання), англійської мови, музики, трудового навчання, сходинок до інформатики (комп'ютерна азбука), навчання грамоти, “Я і Україна”, образотворчого мистецтва, основ здоров'я, фізичної культури), а також у позанавчальній роботі (гурток знавців української мови, дитячий театр, гуртки: вивчення іноземних мов “Поліглот”, розвитку інтелектуальних здібностей “Ерудит”, математичного моделювання, комп'ютерної графіки, дитячий хор, шахів, дизайну, психологічного розвантаження, м'якої іграшки, сучасного таночку, класичного таночку, журналістики та інше).

Здатність дитини до художньої творчості формується за таких умов: спонукання дітей до художньої творчості шляхом постановки цікавих, різноманітних творчих завдань; врахування індивідуальних інтересів, схильностей і здібностей дітей; розробка системи взаємозв'язків між навчальними і творчими завданнями на заняттях; варіювання творчих завдань залежно від віку дітей і різних видів художньої діяльності. Творчі завдання класифіковано на: завдання що вимагають від дітей первісного орієнтування у творчій діяльності, завдання що викликають у дітей цілеспрямовані дії та пошуки рішень їх виконання, завдання, в яких пропонується самостійна діяльність.

Відзначимо важливість використання загальнорозвиваючих вправ, рухів, вирішення складних рухових та психомоторних завдань для творчого розвитку дитини, формуванню у неї пізнавальних функцій, розвитку творчого мислення, здібностей, комунікативності, позитивних якостей характеру тощо.

Щодо музичної творчості, то творча діяльність на уроках музики розглядалася як та, в процесі якої діти самі створювали музичні образи на основі засвоєних знань. Виокремлюють прийоми, які стимулюють активне сприймання музики: демонстрації досягнень інших, відтворення музики у малюнках, публічне оцінювання тощо. С.Уфимцева виокремила творчі завдання для уроків музики: завдання-імпровізації, музичні розмови, імпровізація твору за характером мелодій на літературний текст, композиція музичної гри. Доведена автором доцільність оцінювання пісенних імпровізацій за показниками: виразність мелодій, повторність або варіативність інтонацій, ритм, логічність побудови, спільність мелодії і тексту [4; 2].

Визначальною умовою творчого розвитку особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу є забезпечення наступності навчально-виховного процесу у дошкільній та шкільній ланках освіти [3]. Наступність характеризується неперервністю освітнього простору, єдністю педагогічних підходів до творчого розвитку дитини у дошкільному навчальному закладі і початковій школі, єдиними вимогами до здійснення навчально-виховного процесу. Навчально-виховний комплекс з його наступністю, різноплановою структурою функціонування розглядається в дисертації С.Уфимцевої як соціально-педагогічна система – центр творчого розвитку дитини. Процес творчого розвитку дитини в умовах навчально-виховного комплексу передбачає: на першому етапі (початковий) взаємодію сім'ї, дошкільного навчального закладу і початкової школи у цілісному соціально-педагогічному середовищі навчально-виховного комплексу; на другому (конкретно-змістовному) – включення різних форм підготовки до школи (сімейна, дошкільна, інноваційна, шкільна, змішана) та визначення напрямів суб'єкт-суб'єктної взаємодії (пізнавально-розвиваюча, мовленнєво-комунікативна, художньо-естетична, морально-ціннісна); на третьому етапі (особистісно-суб'єктивному)

виникають якісні зміни в структурі особистості дитини (активність, самостійність, творчість). Означені компоненти визначають зміст взаємодії у творчому розвитку дітей в умовах навчально-виховного комплексу і відображають як основні (психологічний, соціальний, естетичний) її аспекти, так і змістові лінії “Я – суспільство”, “Я – культура”, “Я – природа”, “Я – сам” [4].

У процесі дослідження С.Уфимцева виділила організаційні форми роботи з батьками (анкетування, індивідуальні консультації, відкриті уроки, тематичний лекторій, родинний клуб, клуб дідуся та бабусь “Сходінки поколінь” та розкрито їх зміст [4, с. 56-72]. Для поглиблення і розширення знань педагогів про розвиток дитини автором розроблено картки розвитку дитини дошкільного віку і психолого-педагогічна картка учні початкових класів [4, с.167].

Творчий розвиток дитини, стимулювання її творчої активності ефективно відбувається за умови забезпечення єдності навчальної і позанавчальної роботи. Позанавчальна робота розглядається як цілісна та неперервна система, спрямована на досягнення визначених цілей і завдань творчого розвитку дитини, що щільно пов’язана з процесом навчання і продовжує вирішення його цілей і стратегій. На відміну від навчальної позанавчальна робота в умовах навчально-виховного комплексу дає можливість для реалізації інтересів, нахилів, індивідуальних здібностей дітей. Орієнтація діяльності дітей у позанавчальний час на творче виконання завдань створює можливості для розвитку провідних властивостей і якостей творчої особистості, творчих стратегій поведінки, формує вміння проявляти творчу активність.

На думку С.Уфимцевої, спостерігається тенденція (від першого до четвертого класів) щодо зменшення кількості учнів, яким: хочеться йти до школи, подобається у школі, подобається їх класний керівник; які: хочуть виконувати домашні завдання, доручення вчителя, розповідати про свої шкільні справи, мати друзів серед однокласників [5]. В останні роки виявлено певні негативні тенденції у спілкуванні батьків та вчителів з учнями: обмаль часу, не налагодження контакту. Разом з тим, вчителі відчують необхідність змін у функціонуванні навчально-виховних комплексів, більшого їх спрямування на особистісний розвиток учнів, створення навчально-виховного творчого середовища, де б всі діти могли б виявити свої творчі якості, само реалізуватися. Вчителі обґрунтовують свою думку тим, що створення умов для творчого самовираження учнів на уроках підвищує їх мотивацію до навчання і створює доброзичливий, творчий мікроклімат у колективі.

У дослідженні С.Уфимцевої розроблено та обґрунтовано критерії ефективності творчого розвитку дитини в умовах навчально-виховного комплексу, а саме критерій рівня творчого розвитку дитини та критерій рівня готовності педагога до творчого розвитку дитини. Визначено об’єктивні та суб’єктивні показники рівня творчого розвитку учнів початкових класів та дошкільників. До об’єктивних показників автором віднесено якість виконаних творчих робіт, їх оригінальність, новизна підходу до вирішення проблеми, кількість висунутих ідей, їх відповідність вимогам задачі, швидкість виконання завдання. До суб’єктивних показників (особистісних) віднесено критичність мислення, оригінальність, нешаблонність мислення, високорозвинена уява і фантазія, інтуїція, почуття задоволення під час виконання творчих завдань, мотивація до успіху, зануреність у проблему, бажання одержати результат і не залишити невирішеним завдання [4, с. 137].

Окрім того, окреслимо систему показників, за якою визначається рівень продуктивної творчої діяльності дітей: ставлення дітей до творчої діяльності, здатність „увійти” в уявлювані образи, щирість переживання; якість способу виконання творчих дій, швидке мислення, інтелектуальна активність, використання різних варіантів рішення, комбінування знайомих елементів, оригінальність способу дій; добір дітьми характерних рис об’єктів і явищ, персонажів, предметів і відображення їх у малюнку, музичній грі, драматизації, словесній і пісенній творчості.

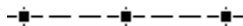
Отже, виокремлюють такі організаційно-педагогічні умови творчого розвитку особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу: дошкільний навчальний заклад – початкова школа, а саме: усвідомлення педагогічним колективом можливостей навчально-виховного комплексу: дошкільний заклад – початкова школа для творчого розвитку дитини; підвищення наукового і технологічного рівня професійної компетентності вчителя; врахування вікових особливостей дошкільника та молодшого школяра при здійсненні педагогічних впливів на творчий розвиток їх особистості; організація навчально-виховного середовища на основі розробленої моделі творчого розвитку особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу, яка визначає мету, зміст, форми та методи діяльності педагогічного колективу з творчого розвитку особистості дитини; забезпечує єдність навчальної та позанавчальної роботи і наступність у творчому розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Наступність навчально-виховного процесу у дошкільній та шкільній ланках освіти забезпечується неперервністю освітнього простору, єдністю педагогічних підходів до творчого розвитку дитини у дошкільному навчальному закладі і початковій школі, єдиними вимогами до здійснення навчально-виховного процесу. Творчий розвиток дітей в умовах навчально-виховного комплексу планується на основі взаємодії сім’ї, дошкільного навчального закладу, початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості. Підручник / С.Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.
2. Уфимцева С. Дитяча творчість як мистецтво // Директор школи. Газета для керівників шкіл. – К., 2006. – № 1 (385). – С. 14-16.
3. Уфимцева С. Наступність у творчому розвитку дошкільників і учнів початкових класів // Початкова школа. – 2005. – № 12. – С. 14-18.

4. Уфімцева С. Організаційно-педагогічні умови творчого розвитку особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу: дошкільний навчальний заклад – початкова школа: дис... канд. наук: 13.00.01 – 2007.
5. Уфімцева С. Особливості творчого розвитку дошкільника і молодшого школяра // Рідна школа. – 2006. – № 2. – С. 65-67.

*Ярошик Ірина Олександрівна,
студентка магістратури V курсу
Науковий керівник – к.пед.н., доц. Бричок С.Б.*

**Особливості навчально – виховного процесу
Київського Фребелівського педагогічного інституту**

У Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ ст., Законі України „Про вищу освіту” наголошується на стратегії випереджувального інноваційного розвитку вищої освіти як соціального інституту з метою самоствердження і творчої самореалізації особистості впродовж життя. Однією з умов створення конкурентоспроможної й гнучкої системи вищої освіти, поряд із інтеграцією до Болонського процесу, визначається необхідність збереження і збагачення українських культурно – історичних традицій. Особливо важливим при цьому є утримання балансу між новаціями та традиціями. Україна має цінний досвід створення вищих навчальних закладів, результативність функціонування яких перевірена часом. Унікальним за значенням, змістом і формами діяльності вважається Київський Фребелівський педагогічний інститут (1907 - 1920 рр.). Звернення до дослідження еволюції окремих навчальних закладів дозволяє, по - перше, з'ясувати особливості розвитку системи освіти конкретної країни на певному історичному етапі та місце і роль у ній досліджуваного навчального закладу; по - друге, обґрунтувати основні тенденції і особливості становлення освітньої установи на фоні загального розвитку освітніх процесів у країні; по - третє, актуалізувати цінний досвід діяльності навчального закладу щодо сучасних модернізаційних процесів в освіті.

Діяльність Фребелівського педагогічного інституту (1907 - 1920 рр.) досліджується на тлі розвитку вищої освіти в Україні кінця ХІХ – початку ХХ ст., відображеного у публікаціях відомих організаторів освіти, науковців, громадсько-педагогічних діячів зазначеного періоду: В. І. Вернадського, М.С.Грушевського, О. І. Дорошенка, М. М. Ланге, І. І. Огієнка, М.І.Пирогова, С. Ф. Русової, С. Сірополка, І. М. Стешенка та ін.

Нами виявлено, що теоретична складова навчально - виховного процесу Київського Фребелівського педагогічного інституту охоплювала три цикли дисциплін: загальнокультурний, педагогічний, спеціально - предметний.

До загальнокультурного циклу входили: „Богослов'я”, „Фізика”, „Хімія”, „Ботаніка”, „Анатомія”, „Логіка”, „Історія мистецтв”, „Нові мови”, „Вступ до філософії” й т. ін.

Педагогічний цикл дисциплін у навчальному плані інституту представлений предметами: „Історія педагогічних учень”, „Вступ до експериментальної дидактики”, „Школознавство”, „Питання релігійного виховання”, „Педагогічна психологія”, „Душа дитини”, „Теорія дошкільного виховання”, „Педагогічна патологія” тощо[4, с.62].

Серед дисциплін спеціально - предметного циклу виокремлюємо:

а) по шкільному відділенню (спеціальність „російська мова”: „Історія російської мови”, „Вступ до мовознавства” і т.д.; спеціальність „Історія та географія”: „Курс загальної географії”, „Географія Росії” й т. ін.; спеціальність „Математика”: „Загальна арифметика”, „Елементи вищої математики” тощо);

б) по позашкільному відділенню: „Історія та сучасний стан позашкільної освіти”, „Теорія і практика екскурсійної справи”, „Бібліотекознавство” й т. ін.

Досить велика частка навчальних предметів людинознавчого циклу у порівнянні з циклом природознавчих дисциплін („Анатомія”, „Фізіологія людини”, „Загальна психологія”, „Питання релігійного виховання”, „Вчення про фізичний розвиток людини”, „Надання першої медичної допомоги” і т. д.), природознавчі („Зоологія”, „Біологія”, „Мінералогія з геологією” тощо) є свідченням того, що педагогічна підготовка у вузі ґрунтувалась на засадах всебічного вивчення особистості. Та суспільствознавчі („Державний лад Росії і основи самоврядування”, „Статистика у зв'язку з політичною економікою”) дисципліни з метою обґрунтування тенденцій гуманізації і гуманітаризації навчально - виховного процесу Фребелівського інституту[4, с. 63].

Зазначимо, що більша частина навчального часу відводилася на вивчення дисциплін загальнокультурного та педагогічного циклів. Значний їх відсоток поряд із малим на спеціально - предметні дисципліни у навчальних планах (у середньому 46–50 %) вказує на тенденцію до збагачення загальної культури та посилення професіоналізму майбутніх учителів.

Широкий спектр антропологічних наук, представлений у навчальних планах, засвідчував особистісну орієнтованість педагогічної підготовки. З цієї позиції слід розглядати й специфіку побудови авторських теоретичних курсів, спрямованих на становлення особистості.

Зважаючи на збільшення кількості бажаючих вчитися педагогічній справі, при Фребелівському педінституті постійно функціонували курси.

ЗМІСТ

Передмова		4
Колупаєва Т.Є.	Сучасний стан та перспектива розвитку системи професійної педагогічної освіти	6
Білявцева О.В.	Православна педагогіка України: історія, реалії та перспективи	10
Бірюкова Н.В.	Розвиток жіночої освіти на Волині (кінець XVIII – початок XX ст.)	15
Бондарук І.М.	Формування професійно-значущих компонентів викладача вищої школи	19
Бондарчук А.І.	Навчально – виховна діяльність Київських вищих жіночих курсів (1878 – 1920 рр.)	20
Бордюк В.М.	Мотивація професійного розвитку майбутніх вчителів засобами психологічного тренінгу	24
Боровець О.В.	Складові комунікативної компетентності педагога	28
Боровець С.В.	Особливості адаптації молодого педагога до практичної діяльності у школі	31
Бричок Б.П.	Технологічна компетентність сучасного педагога	32
Бричок С.Б.	Інтерактивні методи формування творчого потенціалу особистості майбутнього педагога у процесі вузівського навчання	37
Вальчук І.А.	Внесок вітчизняних та зарубіжних педагогів у розвиток питань моральної вихованості	40
Вашкевич Т.В.	Організація педагогічного спілкування учителя й учнів у початкових класах	41
Веремчук А.П.	Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до формування освітніх цінностей учнів	43
Ганжа М.В.	Естетичне виховання засобами дизайну в педагогічній теорії та виховній практиці зарубіжних країн	47
Герасимчук А.М.	Історико-педагогічні аспекти розвитку освіти на Західноукраїнських землях у VI – VIII столітті	48
Головко В.А.	Елементи розвивального навчання на уроках української мови	50
Грипич С.Н.	Педагогічна майстерність вчителя при викладанні літератури для дітей	52
Грицкевич Н.М.	Педагогічна майстерність та її роль у морально-культурному розвитку особистості (на прикладі діяльності керівника гуртка «Духовної пісні» Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості)»	55
Гудовсек О.А.	Роль вчителя початкових класів в естетичному вихованні школярів	58
Далінчун Ю.В.	Національне виховання – невід’ємний компонент сучасного молодого покоління	60
Джас М.І.	Образ вчителя у творчій спадщині Якова Теофановича Чепіги	62
Дмитрук Р.М.	Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів	64
Єремейчук Г.В.	Самоосвіта як головний чинник професійної підготовки вчителя	66
Захарчук З.О.	Застосування наочності під час навчання за Букварем	68
Захарчук І.В.	Організаційно-педагогічна діяльність школи щодо сприяння успішній адаптації молодих педагогів до професійної діяльності	71
Іванова Л.І.	Формування літературознавчої компетентності майбутнього учителя початкових класів	74
Катеринюк В.І.	Самооцінка вчителя – самосприйняття учнів	77
Квач О.І.	Модернізація освіти в Україні	79
Кмитюк О.В.	Сучасні інноваційні технології навчання	82
Ковальчук Т.М.	Життя і діяльність М. І. Демкова (1859 – 1939)	84
Красовська О.О.	Реалізація інноваційних технологій мистецької освіти у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи	87
Кривко В.Г., Гісюк Н.В., Коваль Г.Є.	Професійне та особистісне зростання майбутнього вчителя початкових класів на різних рівнях його становлення	91
Крикун Ю.В.	Методи та засоби навчання на основі взаємної діяльності учителя та учнів	95
Лавренчук А.П.	Проблеми виховання в сучасній сім’ї	96
Лебедь Л.П.	Актуальність проблеми громадянського виховання на сучасному етапі реформування освіти	99
Лисак М.Г.	Виховання культури поведінки дошкільників у процесі підготовки їх до школи	100
Лісюк В.П.	Філософська система Ж.-Ж. Руссо	102
Маліванчук М.В.	Мовно-мовленнєві аспекти вивчення слова на уроці української мови в початкових класах	103
Мельник А.С.	З досвіду використання різноманітного мовного аналізу і синтезу на уроках української мови в початкових класах	106
Мельник Ю.В.	Використання інтерактивних технологій навчання на уроках у початкових класах	109
Міщеня О.М.	Відповідальність вчителя початкових класів як професійна якість	110
Мосійчук Г.А.	Формування професійних якостей майбутнього вчителя	112

Навозняк Л.Л.	<i>Вплив фольклору на формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	114
Наумова І.Б.	<i>Джон Локк – філософ, політик, педагог</i>	116
Никоненко О.Я.	<i>Взаємозв'язок школи та сім'ї в контексті етичного виховання</i>	118
Пашук А.С.	<i>Збагачення змісту структурних компонентів уроків образотворчого мистецтва в початкових класах</i>	120
Перець О.М.	<i>«Професійна підготовка вчителя» як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в умовах ВНЗ</i>	123
Петровець О.І.	<i>Пріоритетні напрями гуманізації освіти і виховання в сучасній школі</i>	126
Пітик С.М.	<i>Статеве виховання школярів як проблема педагогічної науки і практики 20 – 30 рр. XX століття</i>	127
Пучко Т.А.	<i>Адаптація молодого вчителя початкових класів до практичної діяльності у школі</i>	129
Раджабова Т.М.	<i>Ціннісні орієнтації сучасного вчителя початкових класів</i>	132
Рижа С.М.	<i>Питання жіночої освіти в урядовій політиці (XIX – початок XX століття)</i>	134
Рицька Н.Ф.	<i>Гендерне виховання учнів початкової школи як важлива ланка соціально-педагогічної діяльності</i>	135
Суржук Т.Б.	<i>До питання про зміст і організацію педагогічної практики в умовах модернізації системи підготовки вчителів початкової школи</i>	138
Тишина В.В.	<i>Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи</i>	141
Ткачук Н.О.	<i>Розвиток духовно-екологічної культури у студентської молоді</i>	143
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Вплив національних традицій на формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів</i>	144
Харитонюк Н.П.	<i>Інтеграція змісту навчальних предметів в початковій школі</i>	147
Цяк Л.М.	<i>До питання концепції та структуризації підручника</i>	151
Чугай Ю.М.	<i>Комплексний аналіз тексту як основа розвитку мовленнєвих знань, умінь та навичок молодших школярів з української мови</i>	153
Шевців З.М.	<i>Розвиток соціально-педагогічних цінностей у процесі підготовки вчителя початкових класів</i>	155
Шурин О.І.	<i>Самоосвіта як умова професійного становлення майбутнього вчителя</i>	156
Юськова Т.В.	<i>Понятійний зміст та види педагогічної оцінки знань</i>	159
Яковичина Т.В.	<i>Творчий розвиток особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу</i>	162
Ярошик І.О.	<i>Особливості навчально – виховного процесу Київського Фребелівського педагогічного інституту</i>	165
Ясен Т.А.	<i>Використання елементів усної народної творчості на уроках</i>	167
Шевчук Т.Б.	<i>Етимологічний аналіз як засіб формування мовно-професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів</i>	168
Давнюк С.В.	<i>Елементи теорії складного речення у підготовці майбутнього вчител</i>	171
Бублей Л.І.	<i>Проектна діяльність у початковій школі</i>	173
Гараніч Т.Г.	<i>Дидактичні ігри на уроках у початковій школі</i>	182
Кондратюк С.В.	<i>Нестандартні методи навчання учнів динамічному читанню</i>	190
Христянович Г.В.	<i>Науково-педагогічна діяльність В.І. Поцагайби (друга половина 40-х - 50-і роки XX ст.)</i>	194
Цибульська Л.І.	<i>Система розвитку професійної компетентності педагогів</i>	195
Шведюк М.С.	<i>Педагогічна майстерність вчителя – шлях до оновлення освіти</i>	198
Бандюк В.О.	<i>«Веселкова» технологія у навчанні математики</i>	200
Батьковець С.І.	<i>Проблема навчання і виховання обдарованої дитини</i>	202